

Thung Ui: Chạm tay vào sương khói ngàn năm, nghe tiếng vọng cội nguồn đất Việt

08:15 04/03/2026

Nằm ẩn khuất dưới vách đá rêu phong của thung lũng Mộc Hoàn, Thung Ui tựa cánh cửa thời gian bí ẩn. Về miền đất này là trở lại vương triều Đại Cổ Việt thế kỷ thứ X, để lặng mình trước những điện thờ uy nghi và đắm chìm trong nhịp điệu của đại ngàn, nơi bản sắc dân tộc Mường vẫn ngày đêm chảy dọc mạch ngầm lịch sử.

Tôi tìm về Thung Ui vào một buổi sớm đầu xuân Bính Ngọ, thời điểm thức dậy của đất trời để bắt đầu cho một ngày mới. Nằm ở cửa ngõ phía Tây của Cố đô Hoa Lư, tọa lạc trên vị trí cao nhất của thung lũng Mộc Hoàn thuộc phường Tây Hoa Lư, tỉnh Ninh Bình, chẳng có còi xe, chẳng có sự xô bồ của nhịp sống hiện đại. Đứng giữa không gian ấy, tôi có cảm giác mình vừa dẫn bước qua một lần ranh vô hình, bỏ lại sau lưng thế kỷ hai mươi mốt ồn ào để ngược dòng thời gian, chạm vào những vĩa tầng ký ức của một thời kỳ bi tráng và oanh liệt bậc nhất non sông.

Thung Ui nằm ở cửa ngõ phía Tây của Cố đô Hoa Lư, tọa lạc trên vị trí cao nhất của thung lũng Mộc Hoàn thuộc phường Tây Hoa Lư, tỉnh Ninh Bình

Lật giở lại những trang vàng của “Đại Việt sử ký toàn thư”, vùng đất dưới chân tôi đang đứng từng gánh vác một sứ mệnh vô tiền khoáng hậu.

Đó là những tháng năm đất nước oằn mình sau một ngàn năm Bắc thuộc đầm máu và nước mắt, là thời kỳ loạn 12 sứ quân chia cắt giang sơn thành những mảnh vỡ điêu linh. Giữa vòng xoáy khói lửa ấy, người anh hùng áo vải cờ lau Đinh Bộ Lĩnh đã vươn lên dẹp yên cát cứ, thu giang sơn về một mối. Để rồi, vào một ngày in đậm dấu son lịch sử – ngày 10 tháng 3 Âm lịch năm 968 – ngài cho lập Đàn Kinh Thiên ngay tại phía Tây kinh đô Hoa Lư này. Giữa đất trời lồng gió của thung lũng Mộc Hoàn, ngài dâng hương tế cáo hoàng thiên hậu thổ, chính thức công bố với thiên hạ, xưng là Đại Thắng Minh Hoàng Đế. Quốc hiệu Đại Cồ Việt kiêu hãnh vang lên, niên hiệu Thái Bình được ban bố, đánh dấu khoảnh khắc thiêng liêng khi nhà nước phong kiến trung ương tập quyền đầu tiên tại nước ta ra đời. Thung Ui hôm nay chính là nơi bảo tồn, gìn giữ và tái hiện lại trọn vẹn nhịp đập sinh mệnh của hành cung Hoa Lư thuở ấy, đưa người đời sau bước vào đời sống của người Việt cổ thế kỷ thứ X.

Cõi thiêng hội tụ hào khí non sông và trầm tích thời gian

Men theo những lối đi lát đá, tôi bắt đầu chuyến hành hương tâm linh đầy thành kính qua quần thể các điện thờ vĩ đại. Mỗi nấc thang, mỗi mái đao cong vút đều như đang cất lời thầm thì về triết lý nhân sinh và lòng biết ơn sâu thẳm.

Điểm dừng chân đầu tiên níu lấy ánh nhìn của tôi là Điện Kinh Địa. Bốn chữ “Vạn Cổ Anh Linh” rực rỡ khắc tạc uy nghi trước điện như một lời khẳng định đanh thép về vùng đất muôn thuở linh thiêng. Đây là nơi hậu thế cúi đầu, nghiêng mình thể hiện lòng thành kính tới các bậc cha ông, tổ tiên – những con người đã đổ mồ hôi, nước mắt và cả máu đào để dựng xây nên hình hài nước Việt Nam hôm nay.

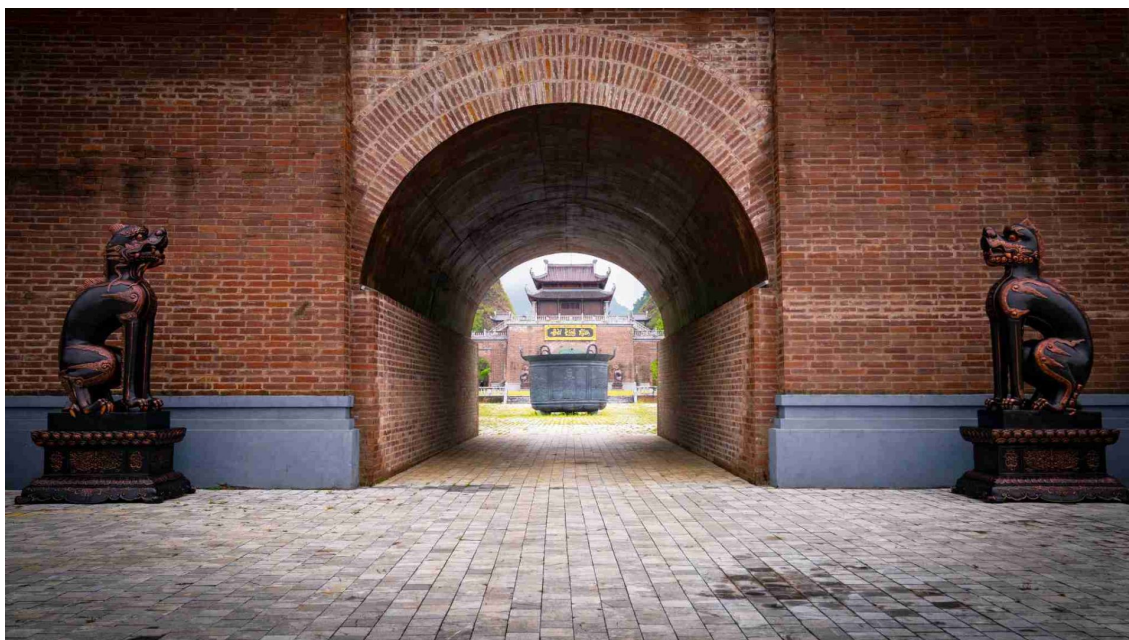

Điện Kính Địa uy nghi là điểm đến đầu tiên khi bước chân vào khuôn viên Thung Ui

Chưa dừng lại ở niềm tự hào về lịch sử nghìn năm dựng nước, Điện Kính Địa còn mang một sức nặng của chiều dài tiến hóa vượt xa sức tưởng tượng của con người. Quần thể Danh thắng Tràng An vốn dĩ là không gian bảo tồn nguyên trạng những giá trị lịch sử từ địa chất, địa mạo cho đến lịch sử sự sống, tín ngưỡng và kiến trúc nghệ thuật. Ít ai biết rằng, qua quá trình hợp tác nghiên cứu và khai quật khảo cổ học tại vùng lõi di sản này, các nhà khoa học đã tìm thấy những di tích về nhân loại thời tiền sử với niên đại lên tới khoảng 30.000 năm trước.

Hiện nay, những di tích vô giá ấy được thỉnh về thờ tự ngay tại Điện Kính Địa. Đứng trước những hiện vật nhuộm màu rêu phong của ba vạn năm trước, để con cháu đời sau có cơ hội lễ bái, tưởng nhớ cội nguồn dân tộc, tôi thấy mình thật nhỏ bé trước dòng chảy miên viễn của thời gian, nhưng lại trào dâng một niềm tự hào mãnh liệt vì được sinh ra trên một mảnh đất có bề dày sinh tồn vĩ đại đến vậy.

Rời Điện Kính Địa, những bước chân trầm mặc đưa tôi sang Điện Kính Nhân. Nếu Kính Địa là nơi tri ân nguồn cội nguyên thủy, thì Kính Nhân lại là một bức tranh hội tụ những vì tinh tú sáng nhất của bầu trời lịch sử Việt Nam.

Bước qua cổng đại môn của Điện Kính Địa, du khách sẽ bắt gặp một chiếc vạc đồng lớn nặng hàng tấn. Mặt ngoài vạc khắc lời kinh phật và những câu chuyện lịch sử gắn với cuộc đời, sự nghiệp của vua Đinh Tiên Hoàng. Tiếp đó là Điện Kính Nhân

Trong ánh sáng huyền hoặc của đèn nhang, những pho tượng thánh nhân được tôn thờ trang nghiêm, toát lên thứ uy lực khiến người ta phải giữ cho hơi thở mình thật nhẹ. Từ các vị vua anh minh khai quốc như Đinh, Lê, Lý, Trần, cho đến những bậc danh nhân, trí thức kiệt xuất đã dùng trí tuệ kinh bang tế thế như Quốc sư Nguyễn Minh Không, Danh nhân Nguyễn Công Trứ, Danh nhân Trương Hán Siêu. Nơi đây cũng tạc ghi hình bóng của bậc nữ lưu hào kiệt Thái hậu Dương Vân Nga, và đặc biệt là sự hiện diện của Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại. Điện Kính Nhân như một cuốn biên niên sử bằng tượng, nhắc nhở muôn đời về khí phách bất khuất và dòng máu kiên cường không bao giờ cạn của nòi giống Rồng Tiên.

Điện Kính Nhân là nơi tôn thờ tượng của những vị thánh nhân trong lịch sử Việt Nam

Cuộc hành trình vươn lên những tầng không gian tâm linh linh thiêng nhất tiếp tục dẫn tôi bước vào không gian của Điện Kính Thiên và Đàn Kính Thiên. Điện Kính Thiên là nơi ngự trị của Ngọc Hoàng Thượng đế cùng bốn vị thần uy linh cai quản thiên đình: Nam Tào, Bắc Đẩu, Phạm Thiên và Đế Thích. Xung quanh điện, tôi bị cuốn hút bởi hệ thống những bức tranh phù điêu. Lớp phù điêu ấy không tạc từ đá núi thông thường, mà được kỳ công chế tác từ những khối đá lấy từ miệng núi lửa tận quốc đảo Indonesia xa xôi. Từng nét chạm trổ trên loại đá trầm tích đặc biệt này khắc họa sống động quá trình giác ngộ của loài người và cảnh thiên đình tế lễ, mang đến một cảm giác vừa huyền bí, vừa thanh tịnh.

Điện Kính Thiên là nơi thờ Ngọc Hoàng Thượng đế cùng 4 vị thần khác trên thiên đình là Nam Tào, Bắc Đẩu, Phạm Thiên, Đế Thích. Ảnh: Lê Hoàng

Và rồi, tôi đứng trước Đàn Kính Thiên – nơi được mệnh danh là “linh hồn của Thung Ui”. Nơi xưa kia các Hoàng đế Hoa Lư đã đứng đây, tổ chức nghi lễ tế cáo trời đất, cầu quốc thái dân an, nay hiện diện với lối kiến trúc độc đáo, tuân thủ nghiêm ngặt triết lý vũ trụ “trời tròn – đất vuông” của phương Đông. Họa tiết rồng ngậm ngọc uốn lượn uy dũng trên đàn tế không chỉ là biểu tượng của sức mạnh vương quyền, của sự kết nối giữa con người với đất trời, mà còn là lời cầu chúc bình an, may mắn cho muôn loài.

Đứng giữa đàn tế lộng gió của thung lũng Mộc Hoàn, khép tay khép mắt lại, tôi nghe thấy lòng mình nhẹ bẫng. Bất cứ ai đặt chân tới đây cũng mang theo một lời cầu nguyện giản dị mà thiêng liêng: Cầu cho bốn mùa Xuân - Hạ - Thu - Đông được mưa thuận gió hòa, cho mùa màng bội thu, mừng bát cơm mới no ấm và cho mọi nếp nhà đều được hạnh phúc viên mãn.

Lễ Đàn Kinh Thiên được phục dựng tổ chức hàng năm vào ngày 10/3 âm lịch để tưởng nhớ công lao to lớn của vua Đinh Tiên Hoàng

Bếp lửa nhà sàn và nhịp chiêng nung nấu hồn dân tộc

Chuyến đi dài về với cội nguồn tại Thung Ui không chỉ đọng lại những phút giây tĩnh tại chốn điện thờ, mà còn mở ra một cái kết đầy màu sắc, rộn rã và ấm áp tình người tại khu Nhà sàn Thung Ui. Lịch sử đã khắc ghi một sự thật đẹp đẽ: Trước khi khoác lên mình hoàng bào rực rỡ, Đinh Bộ Lĩnh là một người con ưu tú được nuôi dưỡng và hun đúc khí chất từ chính cái nôi văn hóa Mường. Vì lẽ đó, sau hành trình kính lễ, việc du khách được đắm mình vào không gian sinh hoạt của đồng bào Mường tại đây chính là một gạch nối tuyệt vời, kéo quá khứ vương triều vĩ đại lại gần hơn với đời sống dân gian bình dị.

Kết thúc chuyến hành trình về với cội nguồn của dân tộc, du khách được đắm mình trong văn hóa dân tộc Mường tại khu trải nghiệm của Thung Ui

Bỏ lại sau lưng những bậc thềm đá, tôi bước vào khu nhà sàn được mô phỏng theo đúng kiến trúc và không gian văn hóa bản địa. Tại đây, nét cổ kính uy nghi của đền đài nhường chỗ cho sức sống phồn sinh, tươi trẻ. Những người khách lạ như tôi được trực tiếp khoác lên mình những bộ trang phục truyền thống rực rỡ của người Mường, vân vê những đường chỉ thêu tay tỉ mỉ đang thay lời kể về quan niệm nhân sinh, cùng trải nghiệm những trò chơi dân gian như đi cà kheo, ném còn bình dị của con người miền sơn cước.

Khi tiếng chiêng Mường trầm hùng cất lên, vang vọng đập vào vách đá rồi dội lại, nó như đánh thức những cảm xúc hoang sơ, thuần khiết nhất trong sâu thẳm tâm hồn mỗi người. Âm thanh lách cách rộn ràng của những thanh tre trong trò chơi nhảy sạp liên tục thôi thúc đôi chân của những vị khách phương xa. Chẳng còn ranh giới giữa người lạ và kẻ quen, chẳng còn những lo toan mỗi mệt của nhịp sống thị thành, tất cả cùng nắm tay nhau, cười giòn giã và nhún nhảy theo nhịp điệu của đại ngàn. Cùng với đó, mâm cơm đậm đà hương vị ẩm thực Mường được dọn lên. Nhấp một ngụm nước lá rừng, thưởng thức những món ăn dân dã mà tinh túy, dư vị đọng lại không chỉ là sự ngon miệng, mà là sự thấu cảm sâu sắc về một miền văn hóa đã dùng chính cái mộc mạc, chất phác ấy để thai nghén nên một vị Hoàng đế vĩ đại.

Du khách được hòa mình vào những trải nghiệm của văn hóa Mường

Những nếp nhà sàn đặc trưng

Những căn phòng nghỉ dưỡng sạch sẽ thoáng mát

Hay những điểm checkin đẹp như tiên cảnh

Góp phần tạo nên một Thung Ui vừa linh thiêng, trầm mặc, vừa thơ mộng, bình yên...

... xứng đáng là chốn bồng lai tiên cảnh níu giữ mọi bước chân lữ khách.

Rồi Thung Ui khi bóng sương chiều bắt đầu buông lơ lửng trên mặt hồ, tiếng chiêng vẫn còn lưu luyến văng vẳng đuổi theo từng bước chân. Nơi đây đã làm trọn vẹn sứ mệnh của mình: Không chỉ phục dựng một không gian vật lý, mà còn thổi một linh hồn mạnh mẽ để lịch sử thực sự thức giấc và trò chuyện cùng hiện tại.

Những trải nghiệm từ điện thờ thiêng liêng đến nhịp nhẩy sạp rộn rã không chỉ giúp du khách cảm nhận trọn vẹn cuộc sống bản địa, mà còn trực tiếp gieo vào lòng du khách những hạt mầm của tình yêu nước, lan tỏa mạnh mẽ ý thức bảo tồn văn hóa truyền thống.

Ở Thung Ui, quá khứ ngàn năm chưa bao giờ là những trang sách ngả màu nằm im lìm trong thư viện, nó vẫn đang thở, đang hát ca và kiêu hãnh tuôn chảy trong huyết quản của mỗi người con đất Việt hôm nay.

Thành Nam - Tâm An